

komentar

Matičin vapaj

Branimir Stanić

Sa sjednice Glavnoga odbora Matice hrvatske održane u ponedjeljak 7. listopada u Zagrebu odaslan je javnosti dokument znakovita i bremenita naslova »Izjava Matice hrvatske o prošlosti i budućnosti naše domovine«. Tom izjavom Matica hrvatska nastavila je svojevrsan niz uključivanja u hrvatsku političku i društvenu stvarnost, čime je iznova pokazala da joj je u novije vrijeme pretijesna postala isključivo kulturna kolijevka, to jest da je kao primarno kulturna ustanova na neki način primorana reagirati na šire društvene i političke anomalije. Iako toj izjavi nema baš jasnoga povoda (stoji tek da je izjava nastala zbog brojnih pitanja matičara i građana o gledištima Matice hrvatske o stanju u Hrvatskoj), ona nastoji dotaknuti ključna područja preko kojih Hrvatska kliže u neželjenu smjeru, što zahtijeva pozornost iz vjerničke perspektive.

Iz Matičine izjave svakako treba upamtiti temeljnu istinu da je moderna Hrvatska nastala u okrilju pobjeda u Domovinskom ratu i stoljetnom htijenju hrvatskoga naroda za obnovom vlastite državnosti. Ključ, dakle, za današnje ugroze ne može biti u tom razdoblju. Stoga ne čudi da Matica »najoštrije osuđuje svaki oblik veličanja totalitarnih režima i ideologija« koji su »hrvatskomu narodu priuštili neizmjerne patnje i uzastopne poraze«. Posebno su upozorili: »Vidljivi su pojedinci i skupine, recidivi jugokomunističkih vremena, koji taj društveni jaz nastoje produbiti i inicirati sukobe do razine mržnje.« Sljedeće ocjene Glavnoga odbora Matice hrvatske zahtijevaju posebnu pozornost jer uvelike odudaraju od tzv. službenoga narativa aktualne vlasti: Hrvatska se nalazi u dubokoj društvenoj krizi, društveno stanje nezdravo je i dugoročno opasno, a svjetonazorski sukobi prerasli su u pravi politički kulturni rat, što građane dovodi u stanje apatije i tjeskobe.

Matičina izjava pita i koliko obrazovni sustav odgovara izazovima vremena i jesu li znanstveno-obrazovne institucije opremljene i pripremljene dati građanima primjerena znanja i suvislu potporu. Fokus im je i na »stihijskom i profilerskom uvozu radne snage iz drugih vrlo udaljenih zemalja« i »odljev pismenih i radno najspremnijih stanovnika, čime se smanjuje naš radni i znanstveni potencijal«. Nižu se i ugroze demografske katastrofe i iseljeničkoga vala s podatkom da se samo u proteklom desetljeću iz Hrvatske iselilo oko 400 000 osoba. Mladi, zapažaju pisci izjave, iz Hrvatske ne odlaze samo zbog ekonomskih razloga, nego zbog neučinkovitoga i korumpiranoga pravosuđa, nepovjerenja u institucije i politiku; zbog prezasićenosti općom društvenom klimom beznađa i politikantstva, te stalnoga naglašavanja sukoba iz prošlosti. Demografski slom rezultat je, ističu, loših politika u proteklih više od stotinu godina. Protive se i demografskoj obnovi koja bi išla preko »zamjene stanovništva« s pozivom na nužnost strategije demografske politike koja će jamčiti ostanak Hrvata u domovini i učinkovit povratak iseljenika i njihove djece iz inozemstva... Matičina izjava vrijedna je širega društvenoga, kulturnoga i političkoga promišljanja, to jest šire javne rasprave, barem u mjeri u kojoj se Matici priznaje da pripada stožernim hrvatskim kulturnim ustanovama. A nesumnjivo joj je ondje mjesto, na stranu što matičari u pomalo političkom duhu poručuju da »možemo i moramo preokrenuti negativne trendove u pozitivne, provesti nužne reforme i našu zemlju učiniti prosperitetnom i sigurnom« te zazivaju društvenu paradigmu »koja će jamčiti prosperitet svakomu pojedincu, obitelji, svakoj manjinskoj skupini i cijelomu hrvatskom narodu«. Iako u rješavanju problema pozivaju na nesebično zauzimanje akademske, političke, civilne i medijske zajednice, to će se teško ostvariti bez snažnije afirmacije kršćanskih vrijednota. Naime, umnogome je današnje stanje u hrvatskom društvu posljedica i dugogodišnjih pokušaja sustavne dekristijanizacije koja traje i danas. No to je tema s kojom se tek treba ozbiljnije suočiti. ●